

חידון שעשועון חג הסוכות לקטנים ולגדולים

התשובות (לא כולן)

(כולל אפשרות לשאלות נוספות ולפיתוח שיחה בסוכה)

מהקל אל הכבד, בקטון החל ובגדול פלה:

1. למה בכלל עושים סוכה? – כי ה' ציווה אותנו. והטעם, כתוב בתורה: "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים". ונחלקו חכמים במדרש ובגמרא מה היו סוכות אלה? מישהו יודע על זה משהו? – גמרא סוכה יא ע"ב. ויש עוד טעמים שקשורים לעונות השנה ולאיסוף היבול בשדות. איפה אגב מופיע הפסוק שציטטנו כאן? – ויקרא כג פרשת המועדות.
2. כמה מצוות יש בחג הסוכות? בפשטות ארבע: ארבעת המינים, שמחה, חגיגה וסוכה. אבל חכמים פירטו את כל אחד מארבעה המינים כמצווה בפני עצמה כדי להגיע למספר 7 ולקיים את הפסוק: "תוֹדִיעֲנִי אֶרֶץ חַיִּים שִׁבַּע שְׁמָחוֹת אֶת פְּנִיךָ נְעֻמֹת בְּיָמֶיךָ נֶצַח" (תהילים טז יא). אלה מצוות שכתובות בתורה. עפ"י חכמים או הלכה למשה מסיני יש עוד שלוש מצוות, מישהו יודע? – ערבה, שמחת בית השואבה (החליל) וניסוך המים.
3. איזה עוד שם אתה מכיר לחג הסוכות? – חג האסיף. ובתפילה: זמן שמחתנו.
4. מה הם ארבעת המינים? כמה פרטים לוקחים מכל מין? – לולב 1, אתרוג 1, ערבה 2, הדס 3. כמה סך הכל? נכון! שוב המספר 7.
5. מה הם שמות המינים בתורה? איפה זה כתוב? אתרוג – פרי עץ הדר, לולב – כפות תמרים, הדס – ענף עץ עבות, ערבה – ערבי נחל. ויקרא פרק כג.
6. מה יכול לפסול את הלולב? – ראה מסכת סוכה פרק ג משנה א: "לולב הגזול והיבש פסול ... נקטם ראשו נפרצו עליו פסול. נפרדו עליו – כשר. רבי יהודה אומר יאגדנו מלמעלה". ובהלכה מופיעים עוד פסולים כמו אם שדרתו של הלולב עקומה ואם יש בו הרבה כתמים.
7. מותר לעשות סוכה של חמש דפנות? ושש ושבע? – כן. ראשית כי לא כתוב שאסור, שנית, ראה השאלה הסמוכה.
8. מותר לעשות סוכה עגולה? – כן, ראה גמרא סוכה דף ח "סוכה העשויה ככבשן", אלא שצריך שיהיה בריבוע החוסם (לפי שיטה אחת) או בריבוע החסות (לפי שיטה אחרת), ארבע על ארבע אמות.
9. מותר להוריד קישוטים מהסוכה בחג? ולהוסיף? – להוריד לא, אבל להוסיף מותר.
10. איזה מארבעת המינים דומה לעין של האדם? לפה? ללב? לעמוד השדרה? – ויקרא רבה פרשת אמור פרשה ל: "השדרה של לולב דומה לשדרה של אדם וההדס דומה לעין וערבה דומה לפה והאתרוג דומה ללב".
11. מה הקשר של מים לחג הסוכות? – ניסוך המים, שמחת בית השואבה, עוד?
12. מה זאת סוכה ישנה והאם היא כשרה לחג? – סוכה ישנה היא סוכה שעשויה לצורך כללי (שלא לשם חג הסוכות). ראה מסכת סוכה פרק א משנה א מחלוקת בית שמאי ובית הלל אם היא כשרה או לא, והלכה כבית הלל שהיא כשרה.
13. האם ניתן לבנות סוכה בקומה שנייה מעל סוכה אחרת? – כן, ראה מסכת סוכה פרק א משנה ב: "סוכה על גבי סוכה, העליונה כשרה והתחתונה פסולה". רק כדאי מאוד להיזהר!
14. סוכה שקודם הניחו בה את הסכך ואח"כ בנו את הקירות (דפנות), מה דינה? לכתחילה צריך לבנות קודם את הדפנות ואח"כ להניח את הסכך. בדיעבד, אין הסוכה פסולה אם שם את הסכך קודם, אבל רצוי להזיז קצת מהסכך וזה פוטר את הבעיה.
15. מותר לשים סכך מפלסטיק? למה לא? כי אין זה צומח שגידולו מהארץ.

16. האם יש גודל מקסימלי לסוכה? סוכה של קילומטר על קילומטר היא כשרה? אין מגבלה על גודל הסוכה, רק יש איסור של גובה – עשרים אמה מקסימום
17. האם יש גודל מינימלי לסוכה? אם כן, מהו? – שבעה על שבעה טפסים שזה בערך 56 על 56 ס"מ.
18. מותר לעשות את הדפנות של סוכה בלוחות ברזל? – כן, אין מגבלה לחומרים מהם עושים כולל מתכות. אבל נהגו בחומרים שאין בהם ריח רע או תחושה לא נעימה לשבת בסוכה.
19. האם יש גובה מקסימלי לסוכה? אם כן, מהו? – יש גובה מקסימלי: עשרים אמה. ככה מתחילה מסכת סוכה: "סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה". כ-9 מטר. ראה גמרא בראש מסכת סוכה לנימוקים מעניינים מה הסיבה למגבלה זו.
20. האם יש גובה מינימלי לסוכה? אם כן, מהו? – עשרה טפחים שזה בערך 80 ס"מ.
21. מה זה שמחת בית השואבה? מה שאבו שם ומאיפה ולאן לקחו? – כדאי לקרוא ביחד את פרק ה במשנה סוכה. תוספתא סוכה פרק ד. וכן את רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ח.
22. על טעם ועל ריח בארבעת המינים. פרט בבקשה. ארבעה המינים משולים לארבעה סוגי אנשים. אתרוג – שיש לו גם טעם וגם ריח משול לאנשים צדיקים שעושים גם מעשים טובים וגם לומדים תורה. לולב – יש לו טעם אך אין לו ריח משול ליהודים שעוסקים בתורה אבל לא כל כך עוסקים בגמילות חסדים. הדס – משול ליהודים שעושים מעשים טובים אבל לא לומדים תורה. והערבה – משולה ליהודים שלא עושים כל כך מעשים טובים ולא לומדים תורה והמסר של המשל הוא שצריך את כל היהודים באגודה אחת וגם האתרוגים צריכים את הערבות.
23. איזה מין מארבעת המינים הוא הכי חשוב (חשוב קצת יותר מהאחרים)? הלולב משום שהברכה נקראת על שמו: "על נטילת לולב" ובמקומות רבים בהלכה נדון נושא עשיית הלולב בדומה לעשיית סוכה, ציצית, תפילין ועוד.
24. השלם את המשפט: כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה – לא ראה שמחה מימיו.

למיטיבי לכת:

25. כל השנה ביין ובחג במים וביין, מה הוא? – הניסוך על המזבח.
26. איפה בתורה נזכר חג הסוכות? – בשם חג הסוכות: ויקרא כג, דברים טז ולא (מצוות הקהל). בשם חג האסיף שמות כג, לד.
27. מי הראשון שבנה סוכה בתנ"ך? – יעקב אבינו כשחזר מחרן. בראשית פרק לג פסוק יז.
28. איפה בתנ"ך (בנביאים ובכתובים, לא בתורה) מוזכר חג הסוכות? – במפורש בזכריה יד ונחמיה ח. סוכה נרמזת במספר מקומות מהם לומדים חכמים הלכות לסוכה: ישעיהו פרק ד, עמוס ט
29. מה הקשר של זכריה הנביא לחג הסוכות? – נבואת מלחמת גוג ומגוג, הפטרת היום הראשון של סוכות בזכריה פרק יד.
30. איפה נזכר בתנ"ך סוכות בתור שם של מקום? – בראשית לג יז, שמות יג כ, במדבר לג ה, יהושע יג כז, שופטים פרק ח ואולי עוד.
31. מתי חגגו חג שבעה ימים לפני חג הסוכות ובסה"כ חג של 14 יום? – בחנוכה מקדש שלמה. ראה דברי הימים ב פרק ז פסוק ט: "כִּי חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ עָשׂוּ שִׁבְעַת יָמִים וְהַחֹג שִׁבְעַת יָמִים". ראה מדרש בראשית רבה לה ג: "כי חנוכה המזבח עשו שבעת ימים והחג שבעת ימים ואין לך ז' לפני החג שאין בהן שבת ויום הכיפורים, ואותן ז' ימים היו ישראל אוכלים ושותים ושמחים ומדליקין נרות ובסוף חזרו ונצטערו על הדבר אמרו תאמר שיש בידינו עון שחללנו שבת, ולא התענינו ביום הכפורים, וכדי לפייסן שרצה הקדוש ברוך הוא מעשיהם, יצתה בת קול ואמרה להן כולכם מבני העולם הבא".
32. את מי רגמו באתרוגים? – כהן גדול שהיה מהצדוקים (בייתוסים) שלא קבלו את ההלכה של ניסוך המים בחג (משום שלא כתוב מפורש בתורה) וניסך על רגליו במקום על המזבח והעם כעס מאד ורגם

- אותו באתרוגיהם (מסכת סוכה פרק ד משנה ט). ובספר יוסיפון כתב שזה היה אלכסנדר ינאי שלקח לעצמו את כתר הכהן הגדול בנוסף לכתר המלוכה. ויש עוד מי שרגמו אותו באתרוגים. סוד.
33. מדוע לא נוטלים לולב בשבת? איפה כן נוטלו לולב בשבת? זו גזירת חכמים שמא יבואו לטלטל את הלולב בשבת. במקדש כן נוטלו בשבת ובמשנה משמע שגם מחוץ למקדש היו מביאים את הלולבים לבית הכנסת בערב שבת וקיימו מצוות לולב גם בשבת. וכל זה דווקא ביום טוב הראשון. והרואה להעמיק בדבר יעיין בספר המועדים בהלכה של הרב זווין.
34. מה הקשר בין חנוכה וסוכות? בספר מקבים ב מסופר שבגלל המלחמה ביוונים לא קיימו באותה שנה את חג הסוכות וחג החנוכה היה פיצוי על כך: "ובשמחה הם חגגו שמונה ימים באורח של חג הסוכות, בזכרם שלפני זמן קצר הם עשו את חג הסוכות כשהם רועים במערות כדרך החיות". בשניהם גם אומרים הלל מלא, אולי בגלל הסיפור במקבים ב'.
35. מהו הלל הגדול? איזה עוד הלל אתה מכיר? הלל הגדול הוא פרק קל"ו בספר תהילים. בפרק ישנם 26 פסוקים. הפרק פותח במילים: "הודו ל-ה' כי טוב כי לעולם חסדו", ומסיים כל פסוק במילים: "כי טוב כי לעולם חסדו". אומרים אותו בהגדה בליל הסדר. הלל נוסף הוא ההלל שאנחנו אומרים בראש חודש ובחגים: פרקים קיג-קיח בתהלים והוא נקרא 'הלל המצר' בגלל הפסוק: בצאת ישראל ממצרים.
36. מי הוא שהרב ששפך קיתון מים על תלמידו ומה זה קשור לחג הסוכות? זה משל על גשם שיורד בסוכות. אם זה גשם רציני מותר לצאת מהסוכה. וזה סימן לא טוב שכאילו אין הקב"ה חפץ בסוכות שלנו, בדומה לרב ששופך קיתון מים על תלמידו (עם ישראל). ראה מסכת סוכה פרק במשנה ט.
37. מה עניין גנב ורקב"ש לחג שלנו? זה ראשי תיבות של: גויים, נשים, בהמה, כותים, רועים, קייצים, בורגנין, שומרים. אלה סוכות שעושים לצרכים שונים, לא למטרת מצוות סוכה, כמו סוכות של שומרי השדות בקיץ, ולמרות זאת סוכות אלה כשרות למצוות סוכה כי ההלכה כבית הלל שאין צורך לבנות סוכה לשמה (סוכה ישנה – כשרה).
38. מה היא סוכה של עשירות קרנים? – סוכה שבנויה בין שני הרים גבוהים (ערוץ ואדי עמוק). ההרים הם דפנות הסוכה ולמעלה שמו סכך (קצת דמיוני). והיא סוכה כשרה למרות שהקירות הגבוהים עושים צל תמיד על הסוכה ואין מורגש הסכך למעלה. ראה בגמרא סוכה דף ב עמוד א.
39. האם סוכה חייבת במזוזה? – לא, כי זה בית ארעי
40. מה זה מורביות? – ערבות שהן ארוכות במיוחד (נלקחו ממוצא) שהיו שמים (זוקפים) מסביב למזבח והם בלטו מעליו (מסכת סוכה פרק ד משנה ה)
41. מי ומתי בנו סוכות על הגגות ובחצרות "ובשער המים"? – שבי בבל בירושלים, כמתואר בנחמיה פרק ח. מצאו את הפסוקים.
42. מי בנה סוכה לבעלי חיים? – יעקב בחזרתו לארץ, בראשית לג יז: "וַיַּעֲקֹב נָסַע סֹכְתָה וַיֵּבֶן לוֹ בָּיִת וַיִּמְקְנֶהוּ עֶשֶׂה סֹכֶת עַל פֶּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם סֹכֶת".
43. בברכת המזון אנחנו אומרים: "הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת". מהיכן לקוח ביטוי זה? – עמוס פרק ט פסוק יא: "בַּיּוֹם הַהוּא אֶקִּים אֶת סֹכֶת דָּוִד הַנִּפְלֶת וְגִדְרֹתֶי אֶת פְּרָצֶיהָ וְהִרְסֹתִי אֶקִּים וּבְנִיתֶיהָ כִּימִי עוֹלָם".

אחד מי יודע

44. אחד מי יודע? – לולב וגם האתרוג
45. שניים מי יודע? – ערבות
46. שלושה מי יודע? – הדסים
47. המספר פאי π מי יודע? איך הוא קשור לסוכות? – סוכה עגולה כשרה ועל מנת לדעת אם השטח שלה עומד בגודל המינימלי של שבעה על שבעה טפחים, יש להיעזר במספר פאי. ראה מסכת סוכה דף ח ע"ב (שטיינזלץ).

48. ארבעה מי יודע (לפחות שלושה) – ארבעה המינים, ארבע דפנות הסוכה, ובשמחת בית השואבה: ארבעה ספלים, ארבעה סולמות וארבעה ילדים (סוכה פרק ה משנה ב)
49. חמישה מי יודע?
50. פעם חמישה ופעם שישה – החליל בבית המקדש. כי לא חללו בשבת וביום טוב ותלוי מתי חל יום טוב ראשון של סוכות.
51. שישה מי יודע? – שישה ימים שנוטלים לולב.
52. שבעה מי יודע? (שניים לפחות) – שבעת ימי החג, שבעת האושפיזין, שבעה מינים בסה"כ (1 אתרוג, 1 לולב, 2 ערבות, שלושה הדסים), תפילת שבע ביום טוב,
53. שמונה מי יודע? – הלל ושמחה, כל ימי החג כולל שמיני עצרת.
54. עשרה מי יודע? – הגובה המינימלי של הסוכה עשרה טפחים.
55. ארבע עשר מי יודע (יותר מאחד, גם ארבע עשרה וגם ארבעה עשר) – ארבע עשרה סעודות החג שלפי שיטת ר' אליעזר חייבים לאכול בסוכה (סוכה פרק ב משנה ו).
56. חמישה עשר מי יודע? - חמישה עשר שירי המעלות שבספר תהלים, חמש עשרה המעלות מעזרת ישראל לעזרת נשים שעליהם עמדו הלוויים ושרו ותקעו והריעו בשמחת בית השואבה (סוכה פרק ה משנה ד)
57. עשרים מי יודע? הגובה המקסימלי של הסוכה עשרים אמה.
58. שבעים מי יודע? שבעים קרבנות החג (פרים) שהם עפ"י המסורת כנגד שבעים אומות העולם.

חג שמח ושיבה נעימה בסוכה

מחלקי המים